

GårdsbyBladet

NR 4/2014 En tidning till alla i Gårdsby – Sandsbro

Nu är det jul igen...

Regn, dis, kyligt, fuktigt, mörkt och ruggigt! Usch det är inget upplyftande precis men jag får väl trösta mej med att tiden brukar gå fort.

Det spelar ingen roll att jag är vuxen och gammal nu. Jag älskar denna strålande, varma och mysiga julen Jag älskar allt just nu alla stjärnor och ljus i grannarnas fönster. Doften av saffran och kanel. Julskyltning, glögg och lucia.

Traditioner är viktigt tycker jag. Jag börjar smygstarta med ljuslyktor och värmeljus överallt i huset slutet november och kan knappt bärga mej till 1 advent när jag får tända ljusstakarna och ljusslingorna. Men att börja med julen och pyntet redan i slutet av oktober som varuhusen gör gillar jag inte. Vi kan – om vi vill - köpa semlor redan annandag jul! Men hallå - varför redan under julen när vi har så mycket annat gott!? Låt varje tradition ha sin tid.

I det konsumtionsamhälle vi lever i idag med teknik och digitala "leksaker" läsplattor mm är det viktigt att lära barnen lite av våra traditioner och vad de innebär.

Ta fram fantasin och göra saker på egen hand utan att behöva bli matad med mobiler och datorer. En liten garntomte att hänga i julgranen t ex. eller en smällkaramell i granna färger.

Jag hoppas att barnen fortfarande väntar på tomten och sätter ut en tallrik gröt till honom. Det finns mycket magi hos tomten, det kan ni läsa om längre fram i tidningen. Spännande!

Bakar ni pepparkakor? Om inte så finns det riktigt goda att köpa också. Men lussebullar det tycker jag är roligt att baka t ex prästens hår och julkusar med lite russin och saffran i. Mums.

Nu har jag skrivit om nästan allt men glömt den goda julsinkan, mormors köttbullar, brunkål Janssons frestelse, sillarna och alla de goda tillbehören, gröten med mandeln, julsångerna, Kalle Anka mm mm. Oj vad vi har mycket att se fram emot och längta till!

Men.....

Vi får inte glömma alla dom tiggare vi ser överallt häromkring vid våra affärer. Det är bedrövtligt att det ska finnas så fattiga människor runtomkring oss när vi sedan hör i radion hur många miljarder vi själva handlar julklappar för. Det minsta vi kan göra är att ge dem ett vänligt bemötande och ett leende om ni inte vill ge en slant. Vi får hoppas att även dom får känna lite julglädje.

**Vill önska er alla
God Jul och ett Gott Nytt År**

Ulla-Britt Schill

Hej alla ni som läser vår tidning

Vi blir jätteglada om ni har idéer eller artiklar som ni tycker ska vara med i tidningen. Om ni inte själv vill skriva kan ni ringa till mej.

Ulla-Britt Schill
Telefon 0470-610 19 eller 070-772 10 19

Innehåll Gårdsbybladet nr 4 2014

4 TROLLBACKENS FÖRSKOLA

5 GÅRDSTOMTEN

7 GÅRDEN HESTRARNA

9 TANKAR OM GÅRDSBY

10 HEMBYGDSFÖRENINGEN

11 SMEDJAN BERÄTTAR

12 EVENEMANGSKALENDERN

Annonsera i GårdsbyBladet?

Här är några viktiga punkter att tänka på.

- Gällande annonsformat är:
  - 1/4 A4 – 185x65 mm
  - 1/6 A4 – 130x65 mm
  - 1/8 A4 – 92x65 mm
- bildformatet ska vara tiff, jpg eller pdf
- bildens upplösning ska vara 300 dpi (har bilden lägre upplösning kommer den bli otydlig i tryck)
- annonsen bör vara i färg

Annonsstopp för nästa nummer av Gårdsbybladet är **15 februari 2015**. Annonser och eventuella tekniska frågor mailas till Ulla-Britt Schill: schill.ub@gmail.com. För prisuppgift kontakta Bertil Sandberg tfn 0470-612 55 eller 070-550 13 16.

SANDBRO VVS AB

Utför alla VVS installationer. Värmepumpar, vedpannor, badrum, nybygge och renovering.

Hör av er till Mattias

Tel: 070-237 11 78, 0470-23 555

Mail: info@sandsbrovvs.se

Hemsida: sandsbrovvs.se

Trollbackens förskola i Gårdsby

Text: Anna J Liljegren, förskolechef

Den 16 september hade vi vår årliga friidrottsdag. På förmiddagen var det förskolebarnen som fick prova på att stöta kula, hoppa höjd, längdhopp och springa.

På eftermiddagen var det fritidsbarnens tur. Då hade vi som vanligt bjudit in alla gamla fritidsbarn som slutat (upp till åk 6). Alla kämpade tappert och vi avslutade med prisutdelning.

*Välkommen till Villa Vik &
Toftastrand i vår och sommar!*

Konferens
Bröllop & fest
Grillkvällar

Dagens lunchbuffé
À la carte
Sommarteater

Hotell
Café
Bageri

Vid Toftasjöns strandkant njuter du av en rykande kopp kaffe med nybakat, frukost eller en ljuvlig måltid tillagad av råvaror från det småländska skafferiet.

*I vår utökning vi med 12 nya hotellrum med egna uteplatser
Lenhovdavägen 72 0470-652 90 www.villavik.se*

GÅRDSTOMTEN

Den kanske mest kända av alla väsen är gårdstomten. Han är föga förvånande döpt efter tomten, husets byggplats, och vakar över gård och alla de djur och människor som bor där. Gårdar som hyser en tomte kan skatta sig lyckliga, då han för välstånd med sig och även kan varsla om stundande olyckor.

Text: Christer Lindqvist

Han, för det är alltid en han, visar sig vanligtvis som en liten, mycket ålderstigen.

Gubbe klädd i gråa, slitna kläder och ses ofta med en röd luva eller mössa på huvudet. Riktigt gamla tomtar kan ha så långa skägg att de kan vira det flera varv runt kroppen. Tomten är notoriskt butter och vresig och håller sig helst för sig själv. Han brukar bosätta sig i visthuset, på logen eller i stallet och arbetar helst på natten då folket inte stör honom. Även om han i grunden är hjälpsam bryr han sig egentligen mer om själva gårdens överlevnad och välstånd, än om människorna som för tillfället råkar finnas där. De kommer och går trots allt, medan gården och tomten med den kan leva i hundratals år. Det gäller därför att visa honom den respekt han förtjänar.

Han har ofta starka åsikter om hur saker skall skötas och tvekar inte att läxa upp gårdsfolket: försummade en lat piga eller dräng sina sysslor och somnade från arbetet kunde de väckas ur sömnen av en rejäl örfil från ingenstans. Trots sin ringa storlek är tomten flera gånger starkare än en människa och fullt kapabel att slå ihjäl en vuxen man med ett enda slag. Detta är något man ska ta i beaktande när man stöter på honom, då tomtar är kända för att vara minst sagt lättstöta. Om bönderna glömde att ha honung i gröten de satte ut till tomten kunde han bli så arg att han gick rätt ut i lagården och resolut vred huvudet av den bästa mjölkkon.

Trots att det är viktigt att hålla sig väl med tomten kan det vara riskabelt att vara alltför vänlig. Det finns fall där bondmoran förfasat sig över tomtens slitna kläder och sytt upp en mundering för att göra honom glad. Tomtegubben har då blivit så mallig över de nya kläderna att han inte velat smutsa ner med lantarbete mer och försvunnit från gården.

Tomtar tar gärna formen av olika djur, ofta en svart katt eller en stor padda. Ett tydligt tecken på att en gård hyser en tomte är att en av hästarna är i ovanligt gott skick.

Det är tomtens favorithäst och den kan ha flätor, så kallade tomteflätor, i manen som är omöjliga att få ut.

BARNMORSKAN

Johanna Bäckman

Johanna Bäckman var näst yngst i syskon-skan och hennes föräldrar var jordbrukaren, kyrkovärden, nämndemannen och häradsdomaren Pehr Andersson Bäckman (född 1/3 1801 i Gårdsby socken, död 21/9 1868) och Sara Andersdotter (född 22/2 1802 i Gårdsby socken) och boende å 1 fräsemantal¹ Gasslanda Södregård.

Hon utbildade sig i Stockholm och anställdes år 1865 som barnmorska i Gårdsby och Söraby socken. Johanna ansågs vara en mycket skicklig barnmorska och anlätades vida i kring, bland annat av familjer i Växjö Stad. Johanna gifte sig aldrig, kanske hade hon svikits i sin kärlek till en man, ty hon har skrivit en dikt eller visa om sviken kärlek. Denna visa spelades och sjöngs av de musikaliska Hultarna i Kyrkeryd, med vilka hon umgicks mycket.

Den som behövde barnmorska fick själv hämta henne i Gasslanda med häst och vagn, och hon kände på sig om det var bråttom eller ej. Var det bråttom manade hon på kusken att köra fort, var det bråttom sade hon till om att "Nu kör vi så stilla." Denna hennes föraning lär aldrig ha slagit fel.

Johanna Bäckman sysslade även med sjukvård och medicinering enligt dåtida metoder. Lunginflammation kurerades exempelvis med : Ägg, honung och konjak. Hon koppade även, dvs. med en koppsnäppare öppnades någon ven och blod tömdes ut, vilket ansågs förebygga eller bota en mängd åkommor.

Johanna Bäckman tog även till sig som "kommit i olycka". Dessa flickor fick bo och föda sitt barn hos henne och hon hjälpte flickorna så mycket hon någonsin kunde.

Denna och även annan människohjälp höll hon på med ända till sin död 1905.

Nedtecknat 1972 av lantbrevbäraren Knut Svensson.

¹Mantal är en äldre beteckning på skatteenhet i Sverige. Ursprungligen betydde mantal ett antal män, företrädesvis jordägare.

Från 1630-talet är mantalet en jordegendom av visst mått och storlek, det vill säga kameral skatteenhet som var tillräckligt stor och bärkraftig så att staten årligen kunde erhålla skatt därav.

Man räknade kameralt i 1/1, 1/2 och 1/4 mantal. Ett fjärdedels mantal var den minsta medgivna storleken på en bondgård. Andra benämningar å mantal var gårdsantal eller hemmantal.

Ett torp kunde bestå av 1/8 (halvtorp, åttingstorpare).

GÅRDEN HESTRARNA

Text: Sven Schill Foto: Alf Lövgren

För några år sedan skrev jag om Tage Axelsson och hans gård Hestrana. När Tage gick bort tänkte jag, "vad ska det bli av denna fina gård nu"? I februari 2010 köptes gården av Jan Almqvist.

Janne har växt upp i Växjö och har alltid varit djur- och naturintresserad. Han började redan som suttonåring att lära sig hovslagaryrket. Efter en tid då han var fullärd blev det heltid och han har nu hållit på i trettio år.

Janne bodde i Växjö och hade hästar ihop med dottern Daniela. Hästarna var inhyrda i Bergunda. Så köpte Janne Hestrana och började renovera ladugården. Det blev kontor, tvätt och ryktavdelning, fīkarum, tio nya boxar, åkrarna stängslades upp, allt i en rasande fart och nu senast ett stort ridhus som är byggt med omsorg och de senaste finnesserna. Lågger man så till fasadbelysningen så kan det inte bli bättre – jo - ett förråd på 130 kvadratmeter ska också byggas.

Dottern Daniela har samma intresse som sin pappa. Hon har egen häst som hon har stallat in på Hestrana där hon även hjälper till i stallet.

Sonen Adam 20 år, har samma naturintresse. Han går på Ryssbys skog- och jaktgymnasium och hjälper pappa Jan med Hestranas skog (130 hektar).

Smødjan i Gårdsby

Nu är det dags för årets JULSMEDJA
Fredagen den 12 december öppnar vi dörrarna

Vi serverar som vanligt glögg och pepparkakor. Öl, vin, snacks, Bullens korv med bröd.

Kom - ta på tomte-luvan och glitter så får vi samma festliga stämning som förra året!

KLOCKANS EL & HANTVERK

Er lokala elinstallatör
samt konsthantverk
Ring oss gärna på tfn
070-174 76 44
073-142 02 67

Ante och Marita Midenius

Salong Toftas Klippstuga

Firar 20 års jubileum i år!

Tack alla härliga kunder!
Tidsbeställning: 073-070 68 73
Öppet måndag - torsdag 9.00 - 17.00
Välkomna!

**Nu fortsätter vi
20 år till!**

Tankar om Gårdsby

En tanke slog mig - vad händer med Gårdsby socken? Den vitala delen av bygden är givetvis tätorten Sandsbro med sin verksamhet och skola. Sandsbro är den del som växer och utvecklas till en ny stadsdel av Växjö. Sandsbro ger liv åt resten av socknen. Vad händer i resten av vår socken?

Text: Christer Jonasson Foto: Sven Schill

Jo allt är inte bara tyst och stilla för det har byggts många nya hus under senare tid, plåtslageri, hönshus, ridhus och bostadshus. Den del som varit bas på vår landsbygd, jord-

bruket lever tyvärr i en något tillbakadragen verksamhet. Utvecklingen från vårt traditionella jordbruk med mjölk- och grisproduktion har försvunnit från vår bygd, kvar är köttdjur, hästar och får som håller vår landbygd öppen. Jordbrukarna i vår bygd som driver verksamhet har i de flesta fall nått 60 års-gränsen. Man får hoppas att det fylls på av yngre förmågor så vår bygd kan hållas öppen. Många positiva saker har hänt, en stor del av socknen har bredband som gör att bygden är med i den digitala värden som är nog så viktig och socknen är väldigt attraktiv att bo i och närheten till Växjö hjälper till.

Avslutningsvis ser jag väldigt positivt på bygdens överlevnad kanske inte i exakt samma skepnad som nu.

Årsmöte i hembygdsföreningen

Gårdsby Sockens Hembygdsförening kommer att hålla sitt 74 årsmöte den **15 mars 2014** i Gårdsby församlingshem klockan 16!

Janne Gowenius, född på gården, berättar om Gårdsby Säteri och dess historia.

Välkomna!

Hoppa stugan med stenen framför, kallad "drängastenen". För att bli anställd krävdes att den sökande kunde lyfta upp stenen. Försök om ni kan?

HOPPET är första byggnaden som renoverades av Gårdsby Sockens Hembygdsförening. Senare har ytterligare byggnader införlivats och är något som alla framför allt nya Gårdsby bor borde besöka!

Till HOPPET hittar du längs väg 23 och sväng av där det står YASJÖVÄGEN, sväng därefter omedelbart höger parallellt med 23an och du kommer fram till HOPPET. Längs vägen Tofta – Gårdsby finns även där en skylt YASJÖVÄGEN den kör man fram till 23an men svänger vänster strax före! Alltid

Välkomna och ta gärna med kaffekorg! Stolar och bord finns utställda under maj fram till oktober.

Välkomna att beställa er nötköttslåda av Ingrid och Lars

Telefon 070-833 08 76

Internet sevedstorpsgard.se

Smedjan berättar:

Smedjan i Gårdsby byggdes i mitten av artonhundratalet av dåvarande ägaren av Gårdsby Säteri. År 1936 flyttade Oskar Håkansson med hustrun Siri till Gårdsby. Oskar var stenhuggare och smed, han bosatte sig i huset mitt emot Smedjan. Där arbetade han i 40 år fram till 1976 därefter stod Smedjan tom länge.

Text: Sven Schill

Sen började det att hända saker, familjen Govenius skänkte Smedjan till hembyggsföreningen. Meningen var att Smedjan skulle flyttas till Hoppet men det motsatte sig Ingvar Jonsson och Knut Svensson så Smedjan fick stå kvar.

Första pubkvällen blev sommaren 1987 som Mikael och Margareta Govenius samt Länsbibliotikarie Elisabeth Theorin ordnade och som dörrvakt stod Kjell Hildingsson (plankgeneralen) så där kom ingen in utan att ha löst medlemskort.

Smedjan var i ganska dåligt skick men herrar som Ingvar Jonsson, Arne Lindau och Erik Lindstrand gjorde ett kanonjobb. Hela Åssjan renoverades samt taket och mycket annat reparerades. Så sent som i våras byttes vindskivor och en del annat ut samt målning av smedjan. Detta gjordes av Ingvar Jonsson, Janne Govenius, Bengt Petters-

son och Åke Ögren. Allt arbete har utförts ideellt.

I början av 90-talet blev vi i Gårdsby Sockenråd tillfrågade att ta över pubkvällarna. Vi tyckte det var ett hedersamt uppdrag som vi tackade ja till. Vi har fem pubkvällar från maj till och med augusti. Varje Pubkväll är det ett gäng som står för aftenens begivenhet och alla jobbar GRATIS!!! Ibland har vi levande musik som spelar för vad dom får i hatten. Pengarna vi får in går till denna tidnings tryckkostnader som för övrigt har en redaktion som jobbar helt gratis.

Ett jättestort TACK till er alla.

EVENEMANGSKALENDER GÅRDSBY 2014

Datum	Tid	Plats	Aktivitet	Arrangör
Fred 12 dec	19.00-23.00	Smedjan i Gårdsby	JULSMEDJA	(S)
Sön 15 mars	16.00	Gårdsby Församlingshem	Årsmöte	(H)

(S) = Sockenrådet (H) = Hembygdsföreningen

Välkomna till våra evenemang!

Vi återkommer med flera evenemang när det börjar våras.

Tack alla ni som läser vår tidning. Vi arbetar alla ideellt så vi behöver ert stöd.

Till er alla från oss alla En God Jul

Företagspresentation: Hej, jag heter Martin Olofsson, bor i Norra Åreda. Jag har gjort en satsning med målet att kunna jobba lokalt med entreprenadrelaterat arbete. Focus ska vara på prisvärdhet och kvalitet med en flexibel maskinpark.

Grävning och anläggning av grunder, avlopp, skogsvägar, diken, planer, dammar, stensättningar mm. Nedtagning av träd med ersättning för virkesvärdet och bortkörning av ris. Manuell huggning, skotning mm.

Maskiner:

- Bandgrävare med scanlaser höjd- och fallsystem,
- Grävlastare
- Traktor med dumpervagn
- Traktor med skogsvagn

Olofsson
ENTREPRENAD
Tel 073-526 37 97

MR:s MASSAGE

2004 - 2014

Maritza Rask

Av Branschrådet Svensk Massage Certifierad Massör

Långarör Sjötorpavägen 4

Tel: 073 183 91 11

Medlem i

Kropsterapeuternas
Yrkesförbund